УДК [75.046.3:272/273-523.42-526.62-312.47](477.83/.86)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-1-11>

Андрій ДЕМ'ЯНЧУК,
orcid.org/0000-0002-3399-4537
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри режисури та хореографії
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна) andriy.demyanchuk@lnu.edu.ua

ЧУДОТВОРНА ІКОНА МАТИ БОЖОЇ ЛАСКАВА ТА ЇЇ КОПІЇ В КАТОЛИЦЬКИХ ХРАМАХ ГАЛИЧИНИ

У статті проведено мистецтвознавчий аналіз ікони Матері Божої Ласкавої, встановлено її іконографічний тип у Богородичному циклі. Досліджено історію та художньо-стилістичні особливості оригінальної ікони Матері Божої Ласкавої та її копій. У рамках дослідження було розглянуто оригінальну ікону, а також копії, які зберігалися на теренах Галичини.

Для розкриття теми застосовано комплексний підхід, а саме: історичний, мистецтвознавчий, філософський і богословський. Останній є обов'язковим з огляду на літургійне призначення іконного малярства, яке має вироблені чіткі правила й канони. За допомогою використання методів мистецького аналізу стверджується факт приналежності ікони Матері Божої Ласкавої до основного типу богородичного циклу, а саме Богородиці Всемилощивої (Панахранти) і Всецариці – Кіріотиси (Theotokos Kiriotisa). Такий тип зображення був поширений не тільки у візантійському, але й у західноєвропейському сакральному мистецтві. Прикладом можуть слугувати образи Андреа дель Сарто «Мадонна в славі», Альбрехта Дюрера «Марія, яку коронує ангел», Рафаеля Санті «Мадонна з Фоліньо», Франца фон Дефреггера «Святе сімейство» й інших художників.

Наведено мистецькі твори, які послужили інспірацією створення ікони Матері Божої Ласкавої. Установлено, що взірцем для створення ікони Матері Божої Ласкавої, яку намалював львівський міщанин Йосип Шольц-Вольфович у 1598 р., послужила популярна на той час гравюра голландського художника-гравера Філіпа Галле «Богородиця з Дитятком у хмарах» 1578 р.

Визначено, що оригінальна ікона Матері Божої Ласкавої в 1765 р. була розміщена в центральній частині головного вівтаря львівської катедрі. Акт коронації в 1776 р. звершив львівський митрополит Вацлав Сераковський. Після закінчення Другої світової війни в 1946 р. ікона була вивезена до Кракова й реставрована в 1983 р. 19 червня 1983 р. оригінальна ікона була рекоронована Папою Римським Йоганом Павлом II на Ясній Горі в Ченстохові (нині зберігається на Вавелі в Кракові). Тоді ж було виготовлено дві автентичні копії – одна зберігається на головному вівтарі Санктуарію Матері Божої Ласкавої в Любачові, друга – в Митрополичій базиліці Внебовзяття Пресвятої Діви Марії у Львові.

Ключові слова: Католицька Церква, чудотворна ікона, Мати Божої Ласкава, Галичина.

Andrii DEMIANCHUK,
orcid.org/0000-0002-3399-4537
Candidate of Study of Art (Ph.D),
Associate Professor at the Department of Stage Direction and Choreography
Lviv Ivan Franko National University
(Lviv, Ukraine) andriy.demyanchuk@lnu.edu.ua

THE MIRACLE-WORKING ICON OF THE MOTHER OF GOD OF MERCY AND ITS COPIES IN CATHOLIC CHURCHES OF GALICIA

The article presents an art history analysis of the icon of the Mother of God of Mercy, establishes its iconographic type in the Mother of God icon series and a study of history and artistic-stylistic particularities of the original icon of the Mother of God of Mercy and its copies. The original icon as well copies of this icon that have been preserved in Galicia were studied during this research work.

To explore the subject we have used a comprehensive integrated approach namely: historical, art history, philosophical and theological. The latter is obligatory with from the standpoint of the liturgical designation of icon painting that has the clearly established rules and canons. Using the methods of artistic analysis the fact is stated that the icon of the Mother of God of Mercy belongs to the principal type of the Mother of God icon series, namely the All-Merciful Mother of God (Panahranta) and the Most Holy Mother of God (Theriotikos Kiriotisa). This type of the image was common not only in Byzantine, but also in West European sacred art. The example can be the icons of Andrea del Sarto "Madonna in Glory", Albrecht Dürer's "Mary crowned by an angel", Raphael Santi's "Madonna of Foligno", Franz von Defregger's "The Holy Family" and icons of other artists.

There are also presented the works of art that inspired creation of the icon of the Mother of God of Mercy. It is established that the model for the creation of the icon of the Mother of God of Mercy, painted by the citizen of Lviv Joseph Scholz-Wolfovich in 1598, was a popular at that time engraving by the Dutch printmaker Philip Galle "The Virgin with Child in the Clouds" made in 1578.

It is established that the original icon of the Mother of God of Mercy was placed in 1765 in the central part of the main altar of the Lviv Cathedral. The act of the coronation was performed in 1776 by Lviv Metropolitan Vaclav Serakowski. After the end of World War II, the icon was taken to Krakow in 1946 and restored in 1983. On June 19, 1983 the original icon was recoronated by Pope John Paul II on Jasna Góra in Czestochowa (now kept in the Wawel Castle in Krakow). At the same time, two authentic copies were made – one is displayed in the main altar of the Sanctuary of the Mother of God of Mercy in Lyubachiv, the other – in the Metropolitan Basilica of the Assumption of the Most Holy Virgin Mary in Lviv.

Key words: Catholic Church, the miracle-working icon, Mother of God of Mercy, Galicia.

Постановка проблеми. У мистецтвознавстві малодослідженою є історія, іконографія та художньо-стилістичні особливості оригінальної ікони Матері Божої Ласкавої та її авторських копій, які зберігалися в католицьких храмах етнографічної території Галичини (нині це західні області України – території Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської (крім північної частини) й південно-східної Польщі – Підкарпатського й Малопольського воєводств).

Важливим аспектом у дослідженні було визначення іконографічного типу оригінальної ікони Матері Божої Ласкавої, її символіки й художньо-стилістичних особливостей, а також поширення її іконографічного типу в західноєвропейському сакральному малярстві; установлення відомих і маловідомих мистецьких творів, які послужили взірцем для створення оригінальної львівської ікони. Не менш важливим є питання культу ікони серед мешканців Львова й усієї Галичини. Зауважимо, що поширення культу чудотворної ікони Матері Божої Ласкавої спричинилося до зростання на цих теренах християнської віри, зокрема акт коронації ікони став великим консолідуючим чинником у нелегкі історичні періоди.

Актуальність дослідження зумовлена конкретним науковим завданням, а саме збором та узагальненням наявних теоретичних матеріалів у вітчизняній і зарубіжній літературі, а також популяризацією сакрального мистецтва в науковому середовищі.

Аналіз досліджень. Важливі історичні відомості про ікону Матері Божої Ласкавої подані в Архіві Львівської архідієцезії в Кракові (Archiwum Archidiecezji Lwowskiej w Krakowie, AALwK), у багатотомному науковому виданні «Матеріали до історії сакрального мистецтва на східних землях колишньої Речі-Посполитої» ("Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej") у 21-му томі (J. Adamski, M. Bernat, Jan K. Ostrowski, Jerzu T. Petrus), а також у працях польських вчених (S. Tymosz, T. Kukiz, S. Szydelski, M. Dzieduszycki). Іконографія ікон Богородичного циклу, а також технологія давнього та сучасного іконного маляр-

ства досліджувалася Д. Степовик, А. Дем'янчук. Загальні відомості про ікону подані в друкованих (Львівський катедральний собор Успіння Пресвятої Діви Марії, Львів, 2001 р.) та електронних публікаціях (зокрема на сайтах: Львівська Архидієцезія Римо-Католицької Церкви в Україні; Любачівський собор Санктуарій Матері Божої Ласкавої Львівської (Konkatedra Lubaczów. Sanktuarium NMP Jaskawej Lwowskiej) та інших).

Мета статті – розглянути історію, іконографію, стилістичні особливості й техніку виконання чудотворної ікони Матері Божої Ласкавої та її копій у католицьких храмах Галичини; установити іконографічний тип ікони в Богородичному циклі.

Виклад основного матеріалу. Чудотворна ікона Мати Божа Ласкава – «Прекрасна Зірка міста Львова», розміщена на головному вівтарі у Львівській митрополичій базиліці Внебовзяття Пресвятої Діви Марії. Свого часу ікона була відома також як «Домагаличівська», а також «Муркова». З історії ікони відомо, що її намалював у 1598 р. львівський міщанин Йосип Шольц-Вольфович (Jyzef Szolc Wolfowicz) як епітафію для померлої онуки Катерини Домагалич (Katarzyny Domagalicz). Спочатку її було розміщено на зовнішній стіні пресвітерію на катедральному цвинтарі (Львівський катедральний собор, 2001: 4). Там ікона перебувала майже п'ятдесят років. У 1645 р. львівський архієпископ Станіслав Гроховський (Stanisław Grochowski) через збільшення культу ікони Матері Божої Ласкавої урочисто переніс її до каплички, яку побудував брат Катерини Ян Домагалич. Капличку почали називати «Домагаличівською» (Львівський катедральний собор, 2001: 5).

З іконою пов'язані й конкретні історичні події. Зокрема, відомо, що в 1648 р. мешканці міста Львова склали Матері Божій Ласкавій подячні вота за врятування міста. Пам'ятною не тільки в історії міста, але й цілої Речі Посполитої, залишилася подія, коли перед іконою Матері Божої Ласкавої в капличці склав подяку Ян Казимир (Jan II Kazimierz Waza), король Речі Посполитої, за перемогу в битві під Берестечком у 1651 р. (Obraz Matki Bożej). А через декілька років, а саме

1 квітня 1656 р., під час окупації Речі Посполитої шведським військом, відомим в історії як «шведський потоп», Ян Казимир перед іконою Матері Божої Ласкавої у Львівській катедрі склав від свого імені й усього народу урочисті Обіти, відомі як Львівські Обітниці, обравши Пресвяту Богородицю королевою Речі Посполитої (Львівський катедральний собор, 2001: 4). Святу Месу відправив папський нунцій П'єтро Відоні (Pietro Vidoni), дипломатичний представник Святого Престолу. Зважаючи на великий культ ікони Матері Божої Ласкавої, архієпископ Вацлав Сераковський (Wacław Hieronim Sierakowski), Митрополит львівський, у 1765 р. розмістив ікону Матері Божої Ласкавої в центральній частині головного вівтаря львівської катедрі (Obraz Matki Bożej).

28 квітня 1766 р. архієпископом Вацлавом Сераковським був проголошений декрет, який стверджував чудотворність Матері Божої Ласкавої, а також встановлення Братства Пресвятої Діви Марії. Урочисту церемонію представлено в поліхромному малярстві на стіні пресвітерія (prezbiterium) із правого боку від головного вівтаря. Зауважимо, що перенесення ікони Матері Божої з каплиці Домагаличів на головний вівтар катедрі було частиною плану, здійсненого митрополитом у відбудові катедрального храму. Були знесені каплиці й вівтарі, в тому числі й каплиця Домагаличів, що перешкоджала, на думку митрополита, «<...> добрій організації відправи літургійних служб» (Tymosz, 2002: 62–65, not. 9). Зміни спровокували суперечку між архієпископом і Магістратом міста Львова. Розглядалася навіть скарга на митрополита, внесена Магістратом, до Конгрегації собору в Римі, яку самі позивачі невдовзі відкликали (Tymosz, 2002: 65, not. 15–17).

Перенесення ікони Матері Божої Ласкавої на головний вівтар – центральне місце Львівської катедрі – сприяло зростанню культу ікони серед всього населення. За отримані благодаті вірні складали Матері Божій подячні vota. Важливою подією в історії Львівської митрополії був акт коронації чудотворної ікони Матері Божої Ласкавої, яка була увінчана папськими золотими коронами 12 травня 1776 р. (згідно з іншими даними, коронація ікони відбулася 23 травня 1776 р.). Церемонію коронування звершив митрополит Вацлав Сераковський (Львівський катедральний собор, 2001: 4; Tymosz, 2002: 62).

У львівській катедрі ікона Матері Божої вшановувалася вірними до половини XX ст. Після закінчення Другої світової війни в 1946 р. її перевіз до Польщі архієпископ Євгеній Базяк (Eugeniusz Baziak). 2 лютого 1974 р. апостольський адмі-

ністратор в Любачові єпископ Мар'ян Реховіч (Marian Rechowic) розмістив ікону Матері Божої Ласкавої в прокатедрі в Любачові. 19 червня 1983 р. ікону Матері Божої Ласкавої рекоронував Святіший Отець Йоган Павло II, Папа Римський на Ясній Горі в Ченстохові. 20 червня 1983 р. вона урочисто перенесена на головний вівтар у Санктуарій Матері Божої Ласкавої в Любачові. Невдовзі у зв'язку з необхідністю реставрації оригінальну ікону Матері Божої Ласкавої було розміщено в каплиці будинку єпископа в Любачові, а пізніше перевезено на Вавель у Кракові (Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Lubaczowie). Тоді ж у Кракові було виготовлено дві автентичні копії чудотворної ікони Матері Божої Ласкавої. Перша копія ікони була посвячена Папою Римським Йоаном Павлом II 19 червня 1983 р. на Ясній Горі в Ченстохові, інтронізована 8 грудня 1989 р. архієпископом Мар'яном Яворським (Marian Jaworski) і розміщена на головному вівтарі Санктуарію Матері Божої Ласкавої в Любачові (Рис. 1) (Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Lubaczowie). 2 червня 1991 р. у Санктуарії перед іконою Матері Божої молився Папа Йоан Павло II, дякуючи за отримані ласки. Другу автентичну копію ікони Матері Божої Ласкавої розміщено на головному вівтарі Львівської митрополічної базиліки Внебовзяття Пресвятої Діви Марії, яку 26 червня 2001 р. у Львові коронував Папа Йоан Павло II і склав Матері Божій у подяку золоту троянду (Рис. 2) (Про сучасність; Львівський катедральний собор, 2001: 4).

Рис. 1. Ікона Мати Божа Ласкава на головному вівтарі Санктуарію Матері Божої Ласкавої в Любачові

Рис. 2. Ікона Мати Божа Ласкава на головному вівтарі Митрополичої базилики Внебовзяття Пресвятої Діви Марії у Львові

Ікона Матері Божої Ласкавої має невеликі розміри (61,2 x 43,7 x 1 см). Вона намальована темперними фарбами на соснових дошках (Львівський катедральний собор, 2001: 4). Іконографічно належить до основного типу Богородичного циклу, а саме Богородиці Всемилоствой (Панахранти) і Всецариці – Кіріотиси (Theotokos Kiriotsa) (Дем'янчук, 2016: 90). Такий тип зображення був поширений не тільки у візантійському, але й у західноєвропейському сакральному мистецтві. Прикладом можуть слугувати образи Андреа дель Сарто «Мадонна в славі», Альбрехта Дюрера «Марія, яку коронує ангел», Рафаеля Санті «Мадонна з Фоліньо», Франца фон Дефреггера «Святе сімейство» й інших художників.

Установлено, що взірцем для створення ікони Матері Божої Ласкавої, яку намалював львівський міщанин Йосип Шольц-Вольфович у 1598 р., послужила популярна на той час гравюра голландського художника-гравера Філіпа Галле «Богородиця з Дитятком у хмарах» (Philip Galle "The Virgin With The Child In The Clouds") 1578 р. (Рис. 3–4).

На іконі Матері Божої Ласкавої зображено Діву Марію, яка сидить на троні посеред хмар в оточенні ангелів. Пресвята одягнена в червону сукню й охристо-зелений плащ. Голову Діви Марії вкриває довгий прозорий вельон золотистого кольору, який спадає на плечі. Над головою зображено двох архангелів, які тримають золоту царську корону. У центральній частині навколо Діви Марії

та Дитятка Ісуса в сонячному сяйві знаходяться десять ангелів, нижче яких у хмарах по обидва боки – два ангели, які моляться. Дитятко Ісус лівою рукою обняв шию своєї Матері Марії, а правою – благословляє все людство. Особливою деталлю цієї ікони є те, що Дитятко Ісус не сидить, а стоїть на правому коліні Богородиці. У нижній частині ікони зображено дітей графського роду Домагаличів – Катерину та її брата, які на колінах моляться до Богородиці й Ісуса. Матір Божа Ласкава вважається покровителькою міста Львова, а її день відзначається 1 квітня. Культ ікони найпоширеніший у Польщі й Україні.

Рис. 3. Богородиця з Дитятком у хмарах (гравюра на міді, 271 x 200 мм, Філіп Галле, 1578 р. Друк Антоні Блоклендт ван Монсфорт)

Рис. 4. Чудотворна ікона Мати Божа Ласкава (Йосип Шольц-Вольфович, 1598 р.)

Мати Божа Ласкава представлена в інших видах образотворчого мистецтва. У 1897 р. у катедрі встановлено вітраж «Обітниці Яна Казимира» за картиною Яна Матейка, виконаний у майстерні вітражів і мозаїк В. Екельського й А. Туха

в Кракові. У 1902 р. було виготовлено й встановлено у вікні пресвітерія великий вітраж «Королева Польської Корони», на якому в центральній частині зображено Матір Божу Ласкаву, у верхній частині – герби Польщі, Литви й Руси, а в нижній частині зображено трьох серафимів, які тримають золоту стрічку з написом “*przujmij ńluby nasze*” («прийми шлюби наші»). Вітраж виконаний згідно з проєктом Едварда Ігнатія Лепшого в майстерні вітражів і мозаїк В. Екельського й А. Туха в Кракові (Львівський катедральний собор, 2001: 8).

27 вересня 2007 р. ікона Матері Божої Ласкавої, виконана львівськими митцями Левом та Андрієм Дем'янчуками, була подарована Папі Римському Бенедикту XVI Львівським митрополитом, кардиналом Мар'яном Яворським, у рамках візиту до Ватикану “*Ad Limina Apostolorum*” римо-католицьких єпископів України (Рис. 5–6) (Про сучасність та історію образу; Тимків, 2011: 154).

Рис. 5–6. Ікона Матері Божої Ласкавої – дар Папі Римському Бенедикту XVI 27 вересня 2007 р. під час візиту до Ватикану “*Ad Limina Apostolorum*” римо-католицьких єпископів України

Велика ікона Матері Божої Ласкавої зберігається в храмі Благовіщення Пресвятої Богородиці (2008 р.), м. Надвірна, Івано-Франківської обл.

(Рис. 7–8) (Степовик, 2012: 324 іл.; Дем'янчук, 2015: 226 іл.).

Рис. 7–8. Ікона Матері Божої Ласкавої в храмі Благовіщення Пресвятої Богородиці 2008 р., м. Надвірна, Івано-Франківської обл.

Сучасні авторські копії ікони Матері Божої Ласкавої львівських митців Лева й Андрія Дем'янчуків знаходяться в храмах, музеях і приватних колекціях в Україні й світі й виконані із застосуванням давньої технології іконного малярства (Дем'янчук, 2015: 17–136, іл. 241–259).

Висновки. Здійснено спробу дослідити історію, іконографію, художньо-стилістичні особливості й техніку виконання оригінальної ікони Матері Божої Ласкавої та її копій у католицьких храмах Галичини. Установлено, що оригінальна ікона, намальована в 1598 р. Йосипом Шольц-Вольфовичем, належить до основного іконографічного типу Богородичного циклу, а саме Богородиці Всемилоствівої (Панахранти) і Всецариці (Кіріотиси). Такий іконографічний тип був поширений у візантійському

й західноєвропейському сакральному мистецтві. Незважаючи на велику популярність ікони, виготовлено небагато її копій. Найвідоміші знаходяться в Кракові й Львові. Ікона представлена в різних

видах образотворчого мистецтва: малярстві (монументальному й станковому), вітражі, скульптурній пластиці. Важливий культ ікони в римо-католицьких і греко-католицьких храмах України й Польщі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Dzieduszycki M. Końcyi katedralny lwowski obrzNdku iacicskiego pod wezwaniem Wniebowzickia NajNwiktzej Maryi Panny. Lwyw, 1872. S. 51–55.
2. Katedra łacińska we Lwowie. *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej* / J. Adamski, M. Bernat, Jan K. Ostrowski, Jerzu T. Petrus. Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2013. T. 21. S. 86, il. 166–167.
3. Konkatedra Lubaczów Sanktuarium NMP Łaskawej Lwowskiej. URL: <https://konkatedra.zamojskolubaczowska.pl/matka-boza-laskawa-lwowska/slajd2/>.
4. Krktosz J. Archidiecezja lwowska obrzNdku iacicskiego w okresie Jyzefinizmu (1772–1815). Katowice, 1996. S. 59–64.
5. Kukiz T. Obraz lwowskiej MB Łaskawej (w prokatedrze w Lubaczowie). *Madonny kresowe i inne obrazy sakralne z Kresów w diecezjach Polski (poza Śląskiem)*. Część I. Warszawa : Studio Wydawniczo-Typograficzne “Typoscript”, 2000. S. 101–123, il. 36.
6. Lubaczów – Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej. *Sanktuaria. Polskie.com.pl*. (26 września 2018). URL: <https://sanktuariapolskie.com.pl/2018/09/26/lubaczow-sanktuarium-matki-bozej-laskawej/>.
7. Obraz Matki Bożej Łaskawej Ślicznej Gwiazdy Lwowa. *Wikipedia : вільна енциклопедія*. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Obraz_Matki_Bo%C5%BCej_%C5%81askawej_%C5%9Alicznej_Gwiazdy_Lwowa.
8. Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Lubaczowie. Parafia: Św. Stanisława Bpa – Sanktuarium MB Łaskawej. *Sanktuaria. Diecezja Zamojsko-Lubaczowska*. URL: <https://diecezja.zamojskolubaczowska.pl/sanktuaria/sanktuarium-matki-bozej-laskawejw-lubaczowie>.
9. Szydelski S. Siyw kilka o obrazie NajNwiktzej Maryi Panny Jaskawej w katedrze lwowskiej w 250 rocznick Nlubyw Jana Kazimierza. Lwyw, 1906. S. 27–42.
10. Tymosz S. Proces o prawo patronatu katedry lwowskiej w latach 1761–1765. *Roczniki Nauk Prawnych*. 2002. Nr. 12 (2). S. 65. URL: <https://ojs.tnkul.pl/index.php/rnp/article/view/7341/7322>.
11. Дем’янчук А.Л. Богородиця в українському іконному малярстві (XI–XIX століття). Основні іконографічні типи. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : збірник наукових праць. Харків : ХДАДМ, 2016. № 3. С. 85–95. URL: <https://www.visnik.org/pdf/v2016-03-12-demyanchuk.pdf>.
12. Дем’янчук А.Л. Як твориться українська ікона: З авторського досвіду. Київ : Видавництво імені Олени Теліги, 2015. 336 с.
13. Львівський катедральний собор Успіння Пресвятої Діви Марії. Львів : Вид-ня парафії львівського катедрального собору, 2001. 39 с.
14. Про сучасність та історію образу Матері Божої Милостивої в Львівській Катедрі. *Львівська Архидієцезія Римсько-Католицької Церкви в Україні* (01 квітня 2014 р.). URL: http://rkc.lviv.ua/news_view-Pro_suchasnist_ta_istoriyu_obrazu_Materi_Bozhoi_Mulostivoi_v_Lvivskij_Katedri_onovleno-ua.
15. Степовик Д.В. Новий ренесанс: Ікони Андрія Дем’янчука. Київ : Видавництво імені Олени Теліги, 2012. 368 с.
16. Тимків Б.М. Українські мистецькі шедеври у Ватикані. *Україна – Ватикан: Державно-церковні відносини в контексті досвіду об’єднаної Європи* : Матеріали V міжнародної наукової конференції, м. Галич, 26–28 травня 2011 р. 2-й зош. Галич : Національний заповідник «Давній Галич», 2011. С. 147–156.

REFERENCES

1. Dzieduszycki M. Końcyi katedralny lwowski obrzNdku iacicskiego pod wezwaniem Wniebowzickia NajNwiktzej Maryi Panny [Lviv cathedral church of the Latin rite dedicated to the Assumption of the Blessed Virgin Mary]. Lviv, 1872. pp. 51–55 [in Polish].
2. Katedra łacińska we Lwowie. *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej* / J. Adamski, M. Bernat, Jan K. Ostrowski, Jerzu T. Petrus [Latin cathedral in Lviv. *Materials for the history of sacred art in the eastern territories of the former Polish-Lithuanian Commonwealth*] Krakow: International Cultural Center, Antykwa Publishing House, 2013. Vol. 21. pp. 86, il. 166–167 [in Polish].
3. Konkatedra Lubaczów Sanktuarium NMP Łaskawej Lwowskiej [Lubaczow Cathedral of the Sanctuary of the Mother of God of Mercy]. URL: <https://konkatedra.zamojskolubaczowska.pl/matka-boza-laskawa-lwowska/slajd2/> [in Polish].
4. Krktosz J. Archidiecezja lwowska obrzNdku iacicskiego w okresie Jyzefinizmu (1772–1815) [Archdiocese of Lviv of the Latin rite during the period of Josephinism (1772–1815)]. Katowice, 1996. pp. 59–64 [in Polish].
5. Kukiz T. Obraz lwowskiej MB Łaskawej (w prokatedrze w Lubaczowie). *Madonny kresowe i inne obrazy sakralne z Kresów w diecezjach Polski (poza Śląskiem)* [The Lviv icon of Our Lady of Laskawa (in the pro-cathedral in Lubaczow)]. Part I. Warsaw: “Typoscript” Publishing and Typographic Studio, 2000. pp. 101–123, il. 36 [in Polish].
6. Lubaczów – Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej. *Sanktuaria. Polskie.com.pl*. [Lubaczow – the Sanctuary of Our Lady of Mercy. *Sanctuaries. Polskie.com.pl*]. (September 26, 2018) URL: <https://sanktuariapolskie.com.pl/2018/09/26/lubaczow-sanktuarium-matki-bozej-laskawej/> [in Polish].

7. Obraz Matki Bożej Łaskawej Ślicznej Gwiazdy Lwowa. [The image of Our Lady of Mercy, the Beautiful Star of Lviv]. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Obraz_Matki_Bo%C5%BCej_%C5%81askawej_%C5%9Alicznej_Gwiazdy_Lwowa [in Polish].
8. Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Lubaczowie. Parafia: Św. Stanisława Bpa – Sanktuarium MB Łaskawej. *Sanktuaria. Diecezja Zamojsko-Lubaczowska*. [The Sanctuary of Our Lady of Mercy in Lubaczów. Parish: St. Stanislaus the Bishop – Sanctuary of the Mother of God of Mercy]. Sanctuaries. Zamoż-Lubaczów Diocese. URL: <https://diecezja.zamojskolubaczowska.pl/sanktuaria/sanktuarium-matki-bozej-laskawejw-lubaczowie> [in Polish].
9. Szydelski S. Siy kilka o obrazie Najświętszej Maryi Panny Jaskawej w katedrze lwowskiej w 250 rocznicę ślubu Jana Kazimierza [A few words about the painting of the Blessed Virgin Mary of Graces in the Lviv cathedral on the 250th wedding anniversary of Jan Kazimierz]. Lwów, 1906. pp. 27–42.
10. Tymosz S. Proces o prawo patronatu katedry lwowskiej w latach 1761–1765. *Roczniki Nauk Prawnych* [The trial for the right of patronage of the Lviv cathedral in the years 1761–1765. *Annals of Legal Sciences*]. 2002. Nr. 12 (2). p. 65. URL: <https://ojs.tnku.pl/index.php/rnp/article/view/7341/7322> [in Polish].
11. Demianchuk A.L. Bohorodytsia v ukrainskomu ikonnomu maliarstvi (XI–XIX stolittia). Osnovni ikonohrafichni typy. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv : zb. nauk. prats* [The Mother of God in Ukrainian icon painting (XI–XIX centuries). *Basic iconographic types*]. Kharkiv: KhDADM, 2016. Nr. 3. pp. 85–95. URL: <https://www.visnik.org/pdf/v2016-03-12-demyanchuk.pdf> [in Ukrainian].
12. Demianchuk A. Yak tvorytsia ukrainska ikona: Z avtorskoho dosvidu [The Creation of Ukrainian icon. From the author's experience: monograph]. Kyiv: Olena Teliha Publishing House, 2015. 336 p. [in Ukrainian].
13. Lvivskiy katedralnyi sobor Uspinnia Presviatoi Divy Marii. [Lviv Cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary]. Lviv: Publication of Lviv Cathedral, 2001. 39 p. [in Ukrainian].
14. Pro suchasnist ta istoriiu obrazu Materi Bozhoi Mylostyvoi v Lvivskii Katedri (onovleno) *Lvivska Arkhidietseziia Rymsko-Katolytskoi Tserkvy v Ukraini* [On the modernity and history of the image of the Mother of God of Mercy in the Lviv Cathedral. *Lviv Archdiocese of the Roman Catholic Church in Ukraine*] (April 1, 2014). URL: http://rkc.lviv.ua/news_view-Pro_suchasnist_ta_istoriyu_obrazu_Materi_Bozhoi_Mulostyvoi_v_Lvivskij_Katedri_onovleno-ua [in Ukrainian].
15. Stepovyk D. Novyi renesans: Ikony Andriia Demianchuka [New Renaissance: icons by Andriy Demyanchuk]. Kyiv: Olena Teliha Publishing House, 2012. 368 p. [in Ukrainian].
16. Tymkiv B. Ukrainski mystetski shedevry u Vatykani / Ukraina — Vatykan: Derzhavno-tserkovni vidnosyny v konteksti dosvidu obiednanoi Yevropy. Materialy V mizhnar. nauk. konf. Halych, (26–28 travnia 2011 r.) 2-y zosh. [Ukrainian artistic masterpieces in the Vatican / Ukraine – Vatican: State-church relations in the context of the experience of a united Europe (May 26–28, 2011)]. Halych: National Reserve “Davnii Halych”, 2011. pp. 147–156 [in Ukrainian].